هەرێمی سلێمانیی، پرۆژەیەک بۆ ئینقاذی شار و ناوچەکە … کامیار سابیر

کۆمەڵی گەنج، پرۆژەیەکیان تەبەنیی کردووە و دەستەیەکیان پێکهێناوە، بە ناوی (پارێزگاکانی سلێمانیی و هەڵەبجە و ئیدارەکانی گەرمیان و ڕاپەڕین)، ئەوان پێش ئەوەی پرۆژەکەیان بکەوێتە سەرپێ، کارتی تەخویین بەرەو ڕوویان بەرزکراوەتەوە، وێڕای ئەوەی هەجوویان پێ دەکەن و بە پیاوی ئەم و ئەویان لە قەڵەم دەدەن، بەڵام زۆربەی هەرە زۆری ئەو سەرنج و ڕەخنانەی لەسەریان هەیە، لە جوغزی ئەو کوردایەتییە چەتەگەرییەی هەرێمەوە سەرچاوە دەگرێت کە رائیدەکانی ریفراندۆم (لە پارتیی، لە یەکێتیی، لە گۆڕان و یەکگرتوو) تەهلیلەیان بۆ دەکرد. هەروەها کەوتوونەتە بەر پرتەو بۆڵەی ئەو نوخبە نەژادیی و طائیفییەی پێیانوایە کە دەبێ سلێمانیی، سەرە رمی ئەو جیابوونەوەیە بێت کە لە عێراقی (عەرەبیی و شیعیی)،دووربکەوینەوە.

هاوزەمان، کۆمەڵێ خەڵکی تر ڕەخنەی ئەوەیان لێ دەگرن، گوایە هەندێ حیزب و سیاسیی لە پشت ئەم پرۆژانەوەن(خۆیشم ئەم رایەم هەیە!)، بۆ ئەوەی دەستکەوتی شەخصیی و حیزبیی خۆیان، لە پارتیی داوا بکەن. ئەم خاڵەیان، بە ئومێدییەکی زۆری ڕەناوە، چونکە سیاسییە کاربەدەستەکانی سلێمانیی (یەکێتیی و گۆڕان)، داوای شەراکەت و بەشی زیاتر لە دزیی و تاڵانییەکانی سامانی نیشتمانیی لە پارتیی، دەکەن. لە هەموو حاڵەتەکاندا، بەدەر لە هەندێ ڕەخنەی عەقڵانیی، بەشێکی بەرچاو لە مەتیقی ئەو کەسانەی ڕەخنە لە بەهەرێمبوونی سلێمانیی دەگرن، یان گێزەر و بەرژەوەندییە، یاخود عەصا سیحریی و ئافیونەکەی ناسیۆنالیزمی کوردایەییەتییە، وێڕای ئەوەی بێئومێدیی و نەمانی متمانەیش لای خەڵک، دەدەنگیی سیاسیی دروست کردووە. ئەهلی گێزەر، ئەوانەن کە مەصڵەحەتیان هەیە، لە دزیی و گەندەڵییەکانی هەرێم، موستەفیدن و ئەهلی جادووی ئەفیونەکەیش، ئەو نەتەوەیی و نەژادییانەن کە حەماس و شیعاراتی جەوفای ناسیۆنالیستییانە، دەیان ڕەتێنێت.

سلێمانیی، ئەگەر لە مێژووی نزیک بە صەد ساڵەی دەوڵەتی عێراقدا، سەیری بکەین، بەراورد بە هەموو شار و شارۆچکەکانی کوردستانی عێراق، زۆرترین باجی سەرکەشیی، ڕاپەڕین و یاخییبوونەکانی داوە،

بەڵام نەک هەر هیچی نەچنیوەتەوە، بەڵکو لە هەر لە بیستەکانەوە تا ئێستا و بە تایبەتیش لەسەردەمی ئاوەدانیی کەمارییەکاندا (لە ١٩٥٨ ەوە بە ناوەڕاستی هەشتاکان)، پەراوێزخراوترین شاری کوردستانی عێراق، بووە. واقیع ئەوەیە، ئەو قوربانییانەی سلێمانیی داویەتی، لە ناعەقڵانیبوون، لە حەماسی نەتەوەیی و لە غوبنی نەژادییەوە، دراون! ئەم شارە و ناوچەکەیشی، هەمیشە بوونە بە گۆشتی بەر لوولەی تۆپەکانی ئەو پڕۆکسییە ئیقلیمییەی ناوی بە دەسەزیی! بە کورد، یان بە کوردایەتیی، لە ئەدەبی کوردییدا، ڕێیشتووە. سەردەمانێک بە تایبەت لە ١٩١٨ و ١٩١٩ دا، سلێمانیی دوای تیجاڕەت و پڕۆکسیبوونەکانی شێخ مەحمود کەوتبوو کە حەلیف و ڕەدیفی پاشماوەی عوثمانییەکان و دواتر کەمالیستەکان بوو. گەنجانی سلێمانیی و دەوروبەری دەبرد بۆ ئێران، دژی ڕووسەکان بجەنگێ، یان بە شوعەیبییە لە خوارووی عێراق، بە ئەوەی شەڕی ئینگلیز بکەن، هەردوو عەمەلەتەکەیش بۆ تورکیای پاشماوەی عوثمانییەکان و سەرەتای ناسیۆنالیستە تورکەکانی ئیتیحاد و تەرەقیی تورکیا، بوو. بە واتایەکی تر، سلێمانیی سەردەمی شێخ، شەڕی کوفری دەکرد و نوێنەرایەتیی پاشماوەی عوثمانییەکانی دەکرد.
بە دەربڕینێکی تر، هەموو ئەو وێرانیی و کاولبوونەی بەسەر سلێمانییدا هاتووە لە کۆتایی دەیەکان، هەروەها بیستەکان و سییەکانی صەدەی ڕابردوودا، باجی دەستتێکەڵکردنەکانی شێخ لەگەڵ تورکیای عوثمانیی و نوێدا، بوو. باجەکەیش، ڕاستەوخۆ، جیۆگرافیای سلێمانیی و خەڵکی سلێمانیی، داویانە. با ورد بین، دەڵێم خەڵکی سلێمانیی، نەک هەموو کوردستانی عێراق، چونکە تەمەڕودەکەی شێخ، زۆر لۆکاڵیی و ناوچەیی بوو. بە داخەوە، تا ئەم ساتەیش هەندێ لە قەومچییەکانی کورد و ئەوانەی زۆر شانازیی بە غروری نەتەوەیی سلێمانییەوە دەکەن، ئەمەیان بە موقاوەمەتی ئینگلیزەکان و دەوڵەتی تازە دروستبووی عێراق، دەزانی. هاوکات، شانازیی بەو تەمەڕودە و وێرانکارییانەوە دەکەن کە سلێمانیی، تەسلیم نەبووە! واقیع و عەقڵانییەت ئەوە بوو، تەسلیمی ئەمری واقیعیی موعادەلە جیهانییەکانی دوای شەڕی جیهانیی یەکەم بوواین، زۆر زۆر شەریفانەتر بوو، لەوەی کە سلێمانیی لە لایەن تورکیای(عوثمانیی و کەمالییەوە)، بە ئەجێندا و هەژموونی عوثمانییەکان و کەمالیستەکانەکان، وەکو پڕۆکسی، لە ئێران و لە بەصرە، دژی ڕووسەکان و ئینگلیزەکان، بەکاربهێنرێت.

لە چلەکان و پەنجاکانیشدا، دووبارە سلێمانیی، لە کوردستانی عێراقدا، قیبلەی نەتەوەییەکانی کورد، بوو. زۆرترین مەغز نەژادیی

و راسیستەکانی کورد بە تایبەتیی کاژیکەکان، ناووکی ئەو تەمەڵۆودە کوردییانە بوونە کە بە وڵاتانی ئیقلیمیی کراون، زۆربەی ئەم تەمەڵۆودە، تەقوتەق و یاخیبوونانە، کادیرەکان و نوخبەکانیان، لە سلێمانییەوە، سەرچاوەیان گرتووە. حیزبی دیمۆکراتی کوردیان(دواتر پارتی دیمۆکراتی کوردستانی-عێراق) لەناو نوخبەکانی سلێمانییەوە، دروست کرد و لەسەر صینییەکی زێڕیین، دایان بە دەستی بنەماڵەیەکی تفەنگچیی، ئاغاوات و شێخنشیینی وەکو بنەماڵەی بارزانیی کە بە قەولی نەوشیروان، هەڵاتبوو بۆ روسیا و لەوێ قەصابیی دەکرد و وازی لە کورد، هێنابوو، بەڵام نەتەوەپەرستەکانی سلێمانیی و تاڵەبانیی، چوون دەستوپێیان ماچ کرد و هێنایانەوە.
ئەم دەخەی لە شەستەکان، حەفتاکان و هەشتاکانیشدا، بە تایبەتیی نەواتیی سەرەکیی کۆمەڵەی رەنجدەران لە سلێمانییەوە، سەرچاوەی گرتووە، عاقیبەتیش ئەوەی لە دەرچووە کە پاشماوەی ئەو رێکخراو و حیزب و تەمەڵۆودانە، چ لە بەغداد و چ لە هەرێمی حەوشی پشتەوەی تورکیا، یەکێتیی ئێستا و(بە ئیتیفاقییەی ستراتیژیی و شەراکەتی بیزنسەوە) گۆڕانەکی گەندەڵ و موطیعی پارتیی و سەرلەقەن بە قائیدی ضەرورەی کوردایەتیی(م.بارزانیی) لە کەوتووەتەوە. بەشەکی زۆری ئەم یەکێتیی و گۆڕانە، هەر ئەم نوخبە نەژادیی و ئەکادیمیستە نەتەوەییانەی سلێمانیین کە بە هەزار و یەک شێوە، پەرژەی بەهەرەمکردنی سلێمانیی، تەخویین دەکەن، بە ئەهریمەنی دەکەن و بە خورافاتە نەتەوەییە ئایدیالییەکانی خۆیان، بە خائین و خۆفرۆش و سلێمانییفرۆش، لە قەڵەمیان دەدەن.

یەکێک لە گرفتە سەرەکییەکانی ئەم جەهلی نەتەوەییبوونەی کورد ئەوەیە کە ئەدەبیاتە سیاسییەکەی، رەنگدەرەوەی ئەو واقیعە فیکریی و سیاسییەیە کە زۆر کۆنەوارە. بە نموونە بەردەوام، چەمکە نیشتمانیی و نەتەوەییەکان، تێکەڵ دەکەن. ئەمە بە هەموو وڵاتان و گەلانی تر ببەت، بە کورد، نابەت. نەتەوەیی، بوعدەکی نەژادیی هەیە و کوردی هەموو پارچەکانی کوردستان دەگرێتەوە و مامەڵە لەگەڵ، چوار وڵاتی جودادا دەکەیت کە پانکوردیی دەکات. نیشتمانییبوون، دەبێ لەچوارچێوەی ئەو وڵاتەدا بێت کە پارچەی کوردستانە جیاوازەکانی تێدایە. بە نموونە، خورافات و جەهلی قیادییە سیاسییەکانی کۆمەڵە و ئاشیش، ئەوەبوو دەیانگوت(قۆناغ، قۆناغی رزگاریی نیشتمانییە!). رزگار دەبیت لە کێ؟ واقیع ئەوەیە کە ئەو رزگارییە نیشتمانییە، رێک بە مانای جودابوونەوە و سەربەخۆیی دەهات و دێت. لە کاتێکدا، لە پێش و پاش ئاشبەتاڵەوە، نە کۆمەڵە، نە یەکێتیی و نە هیچ حیزبەکی سیاسیی کورد(بە پارتییشەوە)، جگە

لە تەوەهومات و خەونەکانی پاسەک و کاژیک و هەندێ ئەکادیمیستی شاخشکاوی نەتەوەیی نەبێت، هیچ حیزب و کەسێک ئەوەندە ناعەقڵانیی نەبووە، نیشتمانی ئەو بەشەی پێیدەگوترێ کوردستانی جنوبیی(ویلایەتی موصڵ) بە خەونیش لە عێراق،جودا بکاتەوە و سەربەخۆیی بە دەستەبەر بکات(مەگەر ریفراندۆمە موخابەراتییە پڕ لە هەیجانە قوبرصییەکەی ناو مەغزی سەرۆکی پارتیی-بارزانیی، ناعەقڵانییەتی وای بە ئەجێنداکانی تورکیا، کردبێت) .

کەواتە، دروست ئەوەیە، پرۆژەی بەهەرێمکردنی سلێمانیی، پرۆژەیەکی نیشتمانیی، بێت. لەڕادا دەبێت بە کامیل لەژیک و عەقڵانییەتەوە، مامەڵە لەگەڵ نیشتمانیبوون، بکەین. نیشتمانیبوون دەبێ لەچوارچێوەی دەستور و جیۆگرافیای دەوڵەتی ئێستای عێراقدا بێت. صەد ساڵ، غوبن و نامەیی سلێمانیی بە عێراق، صەد ساڵ موقامەوتی بە ثەمەر، صەد ساڵ شاخ کرۆشتن و شەڕەقۆچی نەتەوەیی و دەغدەغەی نەژادیی، صەد ساڵ تەسلیمنەبوونی!!! سلێمانیی و فشەفشی نەتەوەیی، ئەم چەتەگەرییە ئابوورییەی رائیدەکانی کوردایەتیی لە بەرهەم هاتووە و ساڵ بە ساڵیش، سلێمانیی پەراوێزتر و بێنازتر و بێ خزمەتتر دەبێت. بەم پێودانگانە، ئەوانەی لە پشت ئەم پرۆژەیەوەن، دەبێ خورافەی نەتەوەیی، شیعاراتی بەڵاقی نەژادیی و حیقدی طائیفیی(ناسیۆنالیزمی سوننیی- بابانیی- موکریانیی) کوردایەتیی، تێپەڕێنن. لەم خاڵەی دوایی و بەشێک لە مەنتاڵیتیی سیاسیی رێکخەرانی ئەم پرۆژەیە، زۆر بە گومانم.

کۆمیدیاکە لەوەدایە، هەندێ لەوانەی لەناو ئەم پرۆژەیەدان، تا دوای ریفراندۆمە موخابەراتییەکەی بارزانییش، لە کادیرەکانی پارتیی، باشتر شیروتیریان لە کەلانە (نەتەوەیی و نەژادیی و طائیفییەکان) دەردەهێنا و بە ڕووی عێراقی عەرەبیی و شیعییدا(بە قەولی خۆیان) رایان دەوەشاند! بە ئەوەی دان بەو هەڵانە سیاسییە ستراتیژیی و ئەو غەڵەتە ناعەقڵانیی و نالۆژیکییەدا، بنێن و داوای لێبووردن لە خەڵک بکەن، کەچی خۆیان ترینجاندووەتە ناو ئەم پرۆژەیەوە؟ دەی بەهەمان مەنتاڵیتییەوە، دەیانەوێ چیی بە سلێمانیی و گەڕاندنەوەی شکۆ بە سلێمانیی، بە ناعەدالییەتییە ئابووریی، سیاسیی و کۆمەڵایەتییەکانی سلێمانیی و دەڤەرەکە بکەن؟ تەنانەت، تا ئەو کاتەی داوای لێبووردن لە بەشدارییکردن و پێداهەڵدان بە ریفراندۆمی پرۆکسییدا، نەکەن، نەک هەر جێگەی گومانن، بەڵکو زیاتر دەڵێم و دەڵێم، ئەمانە بە ئەوە نێردراون کە پرۆژەی بەهەرێمکردنی سلێمانیی، وەکو ریفراندۆم و سەربەخۆیی، سووک و ریسوا، بکەن.

خاڵێکی تر کە لە باری فیکریی، کولتووریی(مەبەست لە ثەقافییە) و عەقڵانییەوە، زۆر بە خراپیی لە بییرکردنەوەی هەندێ لەوانەی لەناو ئەم پرۆژەیەدان، جێکەوت بووە. لە ڕێکلامەکانیاندا، بە ئاشکرا دەڵێن، پرۆژەی بەهەرێمکردنی سلێمانیی، هەوڵێکە بۆ بونیاتنانی دەوڵەتی کوردیی، ئەم بەچوونە لە باوبژە طائیفیی و نەژادییەکەی ریفراندۆم زۆر مەترسیدارترە. هاوکات، ڕێکخەرانی ئەم کەمپەینە کە دەنێ سەر وەصفی سلێمانیی و سیاسییەکانی سلێمانیی، بە ” کوردپەروەر” لە قەڵەمیان دەدەن! ئەها، سەیری ئەم نەفەثە سیاسییە و ئەم نەفەخە ناعەقڵانییە نەتەوەییە بکە کە بییرکردنەوەی سییەکانی صەدەی رابردووە، گوایە سلێمانیی کورد بە خێو دەکات، کورد پەروەردە دەکات! ئایا بەڕاستیی ئەم تەعبیرە لاواز و شاعیرانەیە، بە مانای ئەوە نایەت کە شارەکانی تری کوردستان، جووجەڵەی، قەل و کەتر پەروەردە دەکەن و تەنیا سلێمانیی، کوردی بە ویقار دروست دەکات! یان لە باری سیاسییەوە، مەگەر شارەکانی تری کوردستان، تەرۆریست و ئایدیۆلۆژیست و خائین بەرهەم دەهێنن؟لە کاتێکدا، سلێمانیی، کوردی نەتەوەیی خاڵیص دروست دەکات کە لە حەلەزۆنی کوردایەتییدا، بە کامی دڵی هەموو سیاسییەک، دەخولێنرێنەوە.

سەرەنجام، خەڵکی کوردستان بە گشتیی و سلێمانیی بە تایبەتیی، ئەوەندە لە سیاسییە گەندەڵەکانی شاخ و دزەکانی کوردایەتیی، پڕن، خوازیارن سەر بە شەیطان بن، نەک سەر بە هەرێمی موخابەراتی تورکیا بن. تەوەقوعی خەڵک پێش تەوەقوعی نوخبە سیاسیی و ڕۆشنبییرییەکان کەوتووە و هەر ئەمستا، لە بە دەرەتانیی و بێ ئاسۆییدا، بە گەڕانەوەی کەرامەتی ئینسانی کورد، کاظمییان لە سیاسییەکان و حیزبەکانی سەر بە بارزانیی، تاڵەبانیی و نەوشیروان، پێ باشترە. بەهەرێمکردنی سلێمانیی، جورئەت دەدات بە کەرکوک و هەولێر و دهۆکیش لە ئایندەی نزیک و دووردا، بییر لە بە هەرێمکردنی شارەکانیان بکەنەوە و تەنانەت من تا ڕادەی هەڵوەشاندنەوەی حکومەتی دەخوازی موخابەراتی ئێرانیی و تورکیا(حکومەتی هەرێم) دەڕۆم و فیدراڵیی لەسەر ئەساسی پارێزگاکانی عێراق، دابەڕژرێتەوە. هەر وەهمەکی نەتەوەیی و نەژادییش لە پشت ئەم پرۆژەیەوە بێت ئەوە فەشەلێکی ئەوەندە قورس دووچاری دەبێتەوە کە باجە سیاسیی و ئابوورییەکەی، خەڵکی سلێمانیی، بە دەیان ساڵی تریش دەبێت بیدەنەوە. بە پێچەوانەوە، دەبێ ئەم پرۆژەیە، زۆر بە جورئەت و بەرچاوڕۆشنییەوە، روئیەی سیاسیی کورت مەودا و دوور مەودای بۆ ئینقاذی شاری سلێمانیی لە دەست دوژمنە سەرەکییەکانی کە دز و

مافیا و شۆڕشگێڕەکانی کوردایەتیین، هەبێت.

[کامیار سابیر]